

Brit Mæhlum

Engelsk eller norsk?

At norske akademikere må beherske ett eller flere fremmedspråk, er gammelt nytt. Kravet om stadig mer bruk av engelsk er like fullt i ferd med å forandre hverdagen for mange. Men har vi virkelig vurdert konsekvensene av denne tidsriktige iveren etter å besverge engelsk-mantraet?

En av de mange nyvinningene innenfor norsk akademia den siste tida ble satt ut i livet ved begynnelsen av vårsemesteret 2002. Medisinstudiet ved Universitetet i Oslo innførte da engelsk som obligatorisk og eneste språk for studentene på 9. semester. I praksis betyr dette at *all* undervisning, *all* faglig kommunikasjon – både skriftlig og muntlig – skal foregå på engelsk, selv om de aller fleste studentene og foreleserne er norske.

Presentasjonen i mediene av denne akademiske nyheten like før ordningen skulle tre i kraft, viste en noe avventende skepsis både blant ansatte og studenter.¹ En av professorene uttalte at "De færreste av studentene kommer til å snakke engelsk når de blir leger. De skal snakke norsk. Jeg mener også at vi bør forelese med sjel og temperament. For en norsk foreleser er dette lettere å få til på norsk." Den faglig-administrative ledelsen ved Det medisinske fakultet begrunner imidlertid innføringen av engelsk med at dette er en viktig del av "globaliseringen" av medisinstudiet. Engelsk er det internasjonale medisinske fagspråket, og med engelsk som undervisningsspråk vil det også bli lettere å ta imot utenlandske studenter. At nettopp 9. semester på medisinstudiet tar i bruk engelsk, blir likevel motivert ut fra litt andre grunner. Dette semesteret omhandler kvinnesykdommer, fødselshjelp og barnesykdommer. Og siden 25 prosent av alle som føder i Oslo, kommer fra et annet land, "(...) trenger man engelsk", som "chairman of the semester committee" formulerte det.²

Uttalelsen får stå for chairman'ens egen regning. Eksemplet fra medisinstudiet i Oslo kan uansett tjene som innfallspunkt til en mer prinsipiell drøfting av forholdet mellom norsk og engelsk som akademisk språk. Dette er et spørsmål som har blitt stadig mer påtrengende innenfor utdannings- og forskningsmiljøene her i landet, og språkreformen fra det medisinske fagmiljøet ved Universitetet i Oslo er på flere måter symptomatisk for en generelt akselererende utviklingstendens ved våre akademiske institusjoner. Riktignok ligger medisinerne i hovedstaden her et lite hestehode foran sine kolleger. Men slik utviklingsspiralen har fortonet seg de siste årene i det som gjerne omtales som "internasjonaliseringen" av høyere utdanning, er det all grunn til å tro at flere snart vil følge etter. Faktum er at det på dette området nå foregår et intenst kappløp institusjonene imellom, der det ikke bare er viktig å være tidlig ute, men der en helst bør ligge litt i forkant av utviklingen. Slik skaffer en seg konkurransefortrinn framfor kolleger ved andre institusjoner,

både når det gjelder rekruttering av studenter og av vitenskapelig ansatte. På et overordnet politisk plan blir også grunnen kontinuerlig beredt, ikke minst gjennom ulike symbolske utdanningspolitiske tiltak: De akademiske gradsbetegnelsene skal heretter være engelske – "bachelor" og "master". Og den paragrafen i Universitetsloven som sier at "Undervisningsspråket er til vanlig norsk", er nylig blitt opphevet.

"Og hva så?", er det mange som spør. "Hva er egentlig problemet? Det vil jo uansett gå slik at norsk blir erstattet av engelsk, og dét er for såvidt like greit. Vi kan jo ikke bare sitte her på knausen vår og se på at toget går, heller?"

Ja, er det virkelig et problem her? La meg bare presisere at jeg selvsagt ikke er motstander av at norske akademikere i gitte sammenhenger bruker et språk som når ut over et snevert norsk eller nordisk publikum. Universitetene har alltid vært internasjonale institusjoner, og å framheve bare norsk som det eneste språklige alternativet for norske akademikere ville bare være fordummende og avspore enhver seriøs debatt. Det jeg er kritisk til, er den uforbeholdne og ureflekterte applauderingen av engelsk språk innenfor våre høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner, der bruk av engelsk åpenbart blir oppfattet som tilnærmet synonymt med begrepet "internasjonalisering". Hvordan kan en så vidt gjennomgripende endring i utdanningssystemet bli promotert på dette viset uten at det stilles spørsmål ved eller utredes noe om *konsekvensene*? Hvordan kan akademikere avfinne seg med en utvikling som så til de grader angår deres viktigste og for manges vedkommende eneste arbeidsredskap – nemlig språket?

Min foreløpige påstand er at vi har blitt en slags ofre for omstendighetenes diktatur, der en akselererende og tilsynelatende autonom samfunnsutvikling har ført oss inn i en *avmaktens optimisme*, for å låne noen betegnende uttrykk fra den finske filosofen Georg Henrik von Wright.³ Derfor er det knapt noen som stiller de fundamentale spørsmålene om når og ikke minst hvor det omtalte toget går, eller om det i det hele tatt går noe tog. Og hvis en drister seg til å stille den typen impertinente spørsmål, står en i overhengende fare for å bli møtt med argumenter om bakstreverskhet, utidig nasjonalisme, proteksjonisme og museumsvokting. Å framheve norsk i dagens globale, internasjonale, "vi er alle én verden"-ideologi, blir derfor ofte tolket som den optimale demonstrasjonen på at en ikke er helt med, ja, at en er en skikkelig "has been".

La meg forsøke å konkretisere noen av de mange spørsmålene og dilemmaene som aktualiseres i forbindelse med at norsk i stadig høyere grad fortrenkes av engelsk som akademisk språk. Det være seg engelskspråklig pensumlitteratur, oppgaveskriving på engelsk, forelesninger på engelsk av norskspråklige lærere, doktoravhandlinger på engelsk, en meriteringspraksis som etter sigende favoriserer engelskspråklig publisering osv., osv. Hva er de mulige eller også sannsynlige konsekvensene av det påtrykket som nå hviler over all høyere utdannings- og forskningsaktivitet her i landet – et krav som til sjuende og sist dreier seg om å tilpasse seg en engelskspråklig hverdag? Og hvor kommer dette presset fra; hva slags krefter er det som virker her?

Framstillingen vil gå nærmere inn på tre nivåer – fra det individuelle, over til det samfunnmessige og til slutt et overordnet ideologisk nivå. Samtidig er det viktig å ha i mente også andre sektorer av norsk samfunnsnivå der engelskpåtrykket og etter hvert engelskdominansen er minst like sterk som i academia. Den språklige virkeligheten som i dag avtegner seg innenfor særlig norsk næringsliv og datateknologi, bidrar selvsagt til både å bekrefte og

forsterke de tendensene som preger den akademiske verden.

Messingen av engelsk–mantraet

Hvilken praktisk og teoretisk betydning vil engelsk som mer eller mindre enerådende fagspråk kunne tenkes å ha for norskspråklige studenter og vitenskapelig ansatte? Noen av de kritiske aspektene på dette planet vil jeg formulere som en rekke spørsmål. Disse spørsmålene ser det imidlertid ut til at både utdanningspolitikere og fagmiljøer har "glemt" å stille under sin mesting av engelsk–mantraet.

Kanskje nordmenn ikke er så gode i engelsk som vi liker å tro? Denne formastelige tanken blir tidvis artikulert offentlig.⁴ Hvis den er riktig, enten det er snakk om nordmenn i eller utenfor det akademiske systemet, forsterker det i så fall bare ytterligere punktene nedenfor.

Er det virkelig uproblematisk for nordmenn å snakke og skrive, det vil si tenke og erkjenne, på et språk som ikke er morsmålet deres? Alle som har erfaring med dette, vet at svaret definitivt er nei. Det blir ofte en "(...) blodfattig, nokså endimensjonal utgave" av det en ville ha sagt på norsk.⁵ Likevel blir altså dette erkjennelsesteoretiske og dermed essensielt akademiske problemet forbigått med rungende taushet. Er det for eksempel så sikkert at det "lønner seg" å skrive doktoravhandlingen sin på engelsk? Blir det tatt tilstrekkelig høyde for det som nødvendigvis må ofres av språkbeherskelse, faglig kreativitet og tankekraft ved å skrive på et fremmed språk? Så langt min erfaring strekker seg, er svaret også her definitivt *nei*. Drømmen om å få en internasjonal kapasitet i kommisjonen og håpet om å bli lest utenlands, er ofte langt viktigere. Og hva med professoren som blir tvunget til å forelese på engelsk? Noen særskilt engelskkompetanse inngår normalt ikke i de vitenskapelige ansettelsesvilkårene, men nå bør altså vedkommende kunne forelese på engelsk med "(...) sjel og engasjement".⁶

Har vi tilstrekkelig kunnskap om læringseffekten av fremmedspråklig fagstoff? Spørsmålet er spesielt aktuelt for grunnnivåene innenfor høyere utdanning, der den faglige basisforståelsen normalt blir lagt. Det finnes lite forskning på dette området, og få helt entydige resultater. Samtidig er det liten tvil om at lesing av fagstoff på et fremmedspråk har konsekvenser for ulike kognitive prosesser, og at dette derfor med stor sannsynlighet også influerer på selve læringsprosessen.

Er vi i stand til å overskue hvilke konsekvenser en dominerende bruk av engelsk i studiet har for den norskspråklige kompetansen? Det er et faktum at størsteparten av de som forlater våre høyere utdanningsinstitusjoner, blir yrkesaktive i Norge og for det meste kommer til å forholde seg til en norskspråklig kontekst. Hvilken kompetanse får disse studentene i å kommunisere på det framtidige profesjonsspråket sitt, når den faglige opplæringen foregår på et fremmedspråk? Har det vært noen refleksjon over de pedagogiske konsekvensene av engelskspråklig undervisning? Erfaringer fra Sverige i den videregående skolen, jf. SPRINT–rapporten fra 2001, viser helt entydig at slik undervisning fører til gjennomgående mer lærerstyrt virksomhet, og ditto mindre aktivitet fra elevenes side. Dette er utvilsomt et tankekors, ikke minst med tanke på flere av de føringene som ligger i den såkalte "kvalitetsreformen" som nå skal settes ut i livet, der større egenaktivitet fra studentenes side representerer en av de gjennomgripende endringene. For øvrig er det en velkjent erfaring fra høyere norsk utdanning at studentene ikke har tilfredsstillende skrivetrening, og dermed heller ikke er tilstrekkelig kompetente i faglig skriving – på norsk. At de med et slikt utgangspunkt skal

kunne forventes å skrive godt på engelsk, forblir da temmelig gåtefullt.

Norsk – et degenerert språk?

Hvilke kulturpolitiske og sosiopolitiske konsekvenser er det så mulig å overskue som resultat av engelskens økende innflytelse? La meg her ta utgangspunkt i én bestemt sektor innenfor norsk akademisk virksomhet, nemlig forskningspubliseringen, og utlede noen sentrale perspektiver herfra.

En rapport om publiseringsevirsomheten i år 2000 ved alle de fire universitetene pluss tre vitenskapelige høyskoler (jf. Kyvik, se litteraturlisten), viser at i alt 70 prosent av alle publiserte bidrag dette året var skrevet på et ikke-nordisk språk, i praksis stort sett engelsk. Og denne andelen var klart stigende sammenliknet med tjue år tidligere. Bak dette tallet skjuler det seg en vitenskapelig hverdag der det på flere fagområder overhodet ikke blir publisert norskspråklig forskningslitteratur, eventuelt bare i minimal grad. En konkret følge av dette faktum er at det på ulike vitenskapelige felter ikke foregår noen utvikling av norsk fagterminologi; det er tvert imot de engelske termene som overtar.

Fraværet av en særskilt norsk fagterminologi innenfor et gitt felt trenger ikke nødvendigvis oppleves som så dramatisk av de aktuelle fagpersonene selv, men kan snarere ha karakter av "uskyldig" lånordsproblematikk. I mange tilfeller viser det seg likevel at når hele det terminologiske apparatet er på engelsk, utløser dette gjerne full bruk av engelsk. Det oppleves både kunstig og utilfredsstillende å snakke og skrive norsk med en fagterminologi hentet fra et annet språk. Slik kan de ulike argumentene for å gå over til engelsk bite både seg selv og andre argumenter i halen, med dét som resultat at norsk som fagspråk blir generelt svekket. Dette er ikke bare et nasjonalt kulturpolitisk problem; det er også et dilemma i forhold til generelle demokratiske prinsipper.

Bekymring over denne utviklingen har den siste tida kommet både fra Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening og fra norske forleggere; jf. følgende uttalelse fra forlagssjef Arne Magnus i Universitetsforlaget: "For å opprettholde et vitalt kultur- og samfunnsnivå er det helt avgjørende at de akademiske fagmiljøene utvikler norske vitenskapelige begreper om omverdenen".⁷ Forlagsverdenen opplever norsk språks svekkede stilling som et problem blant annet med å få utgitt gode norskspråklige lærebøker. På dette området møtes for øvrig argumentene om mangelfull norsk fagterminologi og erfaringen med at lærebokskrivning ikke er spesielt vitenskapelig meriterende. Innenfor enkelte fagområder er det derfor all grunn til å frykte at vanskelighetene med å få produsert norskspråklige lærebøker vil forplante seg fra høyskole- og universitetsnivået og videre nedover i utdanningssystemet.

Det bildet som her begynner å avtegne seg, er i samsvar med det som gjerne omtales som "domenetap", det vil si at et gitt språk mister posisjonen sin som allment bruksspråk innenfor visse samfunnsområder. Når aktørene på dette samfunnsområdet unnlater å videreutvikle og slik forvalte det aktuelle språket, er kanskje likevel "domenefraskrivelse" en like betegnende karakteristikk (jf. Ellingsve i litteraturlisten). I tillegg til akademia er det framfor alt innenfor norsk næringsliv samt i informasjons- og kommunikasjonsteknologien at en har fraskrevet seg bruken av norsk til fordel for engelsk. Vi står altså overfor en situasjon hvor det på flere av de mest prestisjetunge og framskutte områdene av norsk samfunnsnivå har foregått en form for "degenerering" av norsk som fullverdig språk. Norsk er rett og slett ikke lenger et komplett,

samfunnsbærende språk.

Med utgangspunkt i denne tilstanden av åpenbare domenetapssymptomer er det fullt mulig å skissere andre og langt mer bekymringsfulle framtidsscenarier for det norske språksamfunnet. Veien trenger nemlig verken å være spesielt kronglete eller lang fram til en fullt utviklet diglossisk situasjon, der norsk er blitt devaluert til Lav-språket, og der engelsk er Høy-språket. En slik funksjonell fordeling mellom to språk, det ene gjerne knyttet til mer avgrensede og private sosiale sfærer, det andre med videre og mer autoritative bruksområder, finner vi i en rekke språksamfunn verden over. "Så da er det vel ikke så farlig?", vil enkelte si. "Vi må jo bare avfinne oss med den globale virkeligheten." Her er det imidlertid viktig å minne om et ikke uvesentlig aspekt ved denne globale realiteten, nemlig at diglossiske språksamfunn primært forekommer i Afrika, Asia og Sør-Amerika, og at fenomenet har oppstått som en konsekvens av kolonialistiske eller post-koloniale tilstander, der et europeisk, tidligere kolonisorpråk fungerer som det dominerende Høy-språket, mens den lokale språkvarianten er Lav-språket. All høyere utdanning foregår vanligvis på Høy-språket, men er gjerne forbeholdt en liten sosial elite. Det er i det hele tatt ikke det vi forbinder med demokratiske rettigheter som først og fremst preger disse språksamfunnene.

Dermed har jeg beveget meg over i de fundamentale, men også mer subtile aspektene knyttet til valg av språk: de ideologiske, holdningsmessige og strategiske dimensjonene som uvegerlig er knyttet til ethvert språkssystem, og som dermed er styrende for de valgene som blir gjort – på individnivå såvel som på samfunnsnivå.

Myten om framskrittet

Visse sider ved en slik ideologi-problematikk ble antydnet innledningsvis, der jeg viste til hvordan en står i fare for å bli oppfattet som bakstreversk om en våger å være kritisk til dagens engelsk-panegyrikk. Derimot er det altså et tegn på at en er både *tidsmessig* og *offensiv* om en hopper på engelsk-toget. Helt parallelle tendenser er dokumentert i en rekke språksamfunn, og de siste årene har det kommet flere publikasjoner som har satt fenomenet "English as an international language" inn i et kulturkritisk, sosioøkonomisk og utpreget politiserende perspektiv. Følgende sitat fra Pennycook (s. 13), kan tjene som ingress, før jeg går litt nærmere inn i denne tematikken:

(...) a number of writers have pointed to a far broader range of cultural and political effects of the spread of English: its widespread use threatens other languages; it has become the language of power and prestige in many countries, thus acting as a crucial gatekeeper to social and economic progress (...) and it is also bound up with aspects of global relations, such as the spread of capitalism, development aid and the dominance particularly of North American media.

Det sentrale med denne perspektivering er ikke først og fremst hvorvidt engelsk i gitte tilfeller har fungert som en døråpner til generell sosial og økonomisk framgang, men like mye forventningen og forhåpningen om at så skal skje. Innenfor denne forståelsesrammen har det utviklet seg ulike myter; myter som setter likhetstegn mellom menneskelig framgang, utvikling, modernisering, vestliggjøring, globalisering – og bruk av engelsk.

Med tanke på hvor framherskende overbevisningen om det ubegrensede og evige framskritt har vært og fortsatt er innenfor vestlig sivilisasjon, vil en også kunne ane noen av de kreftene som støtter oppunder engelskens ekspansjon. Forestillingen om økonomisk vekst som en forutsetning for modernisering, og modernisering som en forutsetning for utvikling og framskritt, fungerer som et incitament for engelsk språk såvel i den 1., 2. som i den 3. verden. Spesielt interessant er det å registrere at på liknende måte som det menneskelige framskritt har hatt en tendens til å bli betraktet som naturlig og dermed nødvendig, slik har også spredningen av engelsk som globalt språk blitt pakket inn i en nøytralitetspakke. Engelsk blir, som Pennycook formulerer det (s. 9): "(...) considered *natural, neutral and beneficial* (...) detached from its original cultural contexts" (mine uthevinger). Bruk av engelsk blir mao. vurdert ut fra utelukkende instrumentelle hensyn; hva bruken av engelsk kan gi oss tilgang til. Det er ikke minst innenfor den politiske og akademiske diskursen at en har vektlagt disse instrumentelle argumentene, og slik legitimert økt bruk av engelsk. At det engelske språket også kan oppvise et høyt utviklet vitenskapelig begrepsapparat, inkludert betydelige materielle ressurser i form av for eksempel lærebøker og vitenskapelig litteratur, gir selvsagt ytterligere støtte til denne instrumentelle argumentasjonen.

Det faktum at disse ulike delargumentene biter hverandre i halen og slik inngår i en sirkulær retorikk, skal jeg la ligge. Det viktige er hvordan bruk av engelsk innenfor denne retoriske diskursen framstår som et udelt gode; som et middel til å oppnå framgang og vekst på ulike spesialiserte områder, framfor alt innenfor vitenskapen. Slik har engelsk utviklet seg til å bli oppfattet som et symbol på alt det som gjerne forbindes med troen på framskrittet – "(...) science and technology, modernity, efficiency, rationality, progress, a great civilisation".⁸

Til sammenlikning vil følgelig andre språk, som norsk, tendere å bli forbundet med tilnærmet motsatte verdier og slik fungere som et hinder i realiseringen av framskrittet. Og i motsetning til engelskens symbolverdi som nøytralt og globalt, vil andre språk, for eksempel norsk, gjerne framstå som ideologiske og nasjonalistiske. Innenfor denne forståelsesrammen oppleves det følgelig som ytterst påtrengende å være med "når toget går", og tilsvarende fatalt å bli "stående igjen på perrongen".

Det spørsmålet vi da må stille oss, er om vi fortsatt vil la oss underordne dette "omstendighetenes diktatur", og bare taust avfinne oss med den tilsynelatende ukontrollerbare verdensorden som disse omstendighetene har ført oss inn i? At politikere eller andre som står i nærkontakt med "framskrittet", ikke er villige til å bryte denne sirkelen, er knapt overraskende. Men hva med akademia; er det ikke nettopp den intellektuelles rolle "(...) to raise embarrassing questions, to confront orthodoxy and dogma (...) someone whose whole being is staked on a critical sense, a sense of being unwilling to accept easy formulas (?)".⁹ En nærliggende forklaring på hvorfor den akademiske verden har vist så liten immunitet overfor "engelsksyken", kan rett og slett være det faktum at utdannings- og forskningssystemet i stadig høyere grad har blitt dominert av økonomiske interesser, av vekst og konkurransehensyn. Slik er akademia selv blitt en integrert del av de kreftene som forvalter framskrittsideologien. Og innenfor denne ideologien er økonomi og marked overordnet de fleste politiske hensyn, også de kulturpolitiske.

Engelsk – en kulturell tyrannosaurus rex

La meg bare kort minne om noen av de kulturelle omkostningene vi har sett i kjølvannet av engelsk-ekspansjonen rundt om i verden, der bruken av engelsk språk altså framstår som det fremste symbolet på modernitet og framskritt, internasjonalisering og globalisering. Et av de mest påtakelige resultatene av disse gjennomgripende prosessene er et dramatisk tap av kulturelt mangfold. Den globale utviklingen har resultert i en generell homogenisering av kulturell forskjellighet, der ulikheter nivelleres til fordel for elementer som inngår i en form for global monokultur. Innenfor denne tendensen til kulturell synkronisering er en globalt akselererende språkdød det kanskje mest iøynefallende symptomet. Ifølge noen av de mest pessimistiske prognosene vil opp mot 90 prosent av verdens språk rett og slett kunne dø ut i dette hundreåret.¹⁰ Og det er liten tvil om at det nettopp er den økonomiske globaliseringen som – direkte og indirekte – endrer på og ofte ødelegger forutsetningene for språklig og generelt kulturelt mangfold. I et slikt perspektiv framstår engelsk språk, ved siden av enkelte andre dominerende språk rundt omkring i verden, som en kulturens tyrannosaurus rex, en lingvistisk kannibal som "(...) gobbles up others and eliminates local cultural practices".¹¹

Selv om det norske språket på ingen måte er truet av regulær språkdød, er det likevel all grunn til å påpeke at det er nøyaktig de samme kreftene som har resultert i et dramatisk tap av språklig mangfold verden over, som nå har ført Norge inn i en situasjon med pågående domenetap. Rent bortsett fra at disse kreftene representerer det som ovenfor er omtalt som en generell framskrittsideologi, er det også andre merkelapper vi kan sette på denne utviklingen. Vi kan for eksempel rett og slett kalle den kulturell imperialisme.

En generell anglosentrisme representerer den vitale drivkraften i disse kulturimperialistiske strømningene, der England og ikke minst USA har inntatt en hegemonisk posisjon. Vesentlige aspekter ved denne kulturimperialismen er det som har blitt omtalt som vitenskapelig imperialisme, utdanningsimperialisme, og likeså medieimperialisme. I samtlige av disse imperialistiske uttrykkene inngår den vi kan kalle "lingvistisk imperialisme", som en helt avgjørende komponent. Ettersom dette er et begrep som fanger opp selve essensen i den foregående framstillingen, la meg derfor runde av med en definisjon av nettopp denne termen:

The phenomenon in which the minds and lives of the speakers of a language are dominated by another language to the point where they believe that they can and should use only that foreign language when it comes to transactions dealing with the more advanced aspects of life such as education, philosophy, literature, governments (...) etc. (...) Linguistic imperialism has a subtle way of warping the minds, attitudes, and aspirations of even the most noble in a society and of preventing him from appreciating and realising the full potentialities of his indigenous languages.¹²

Kan noe gjøres?

Hva kan vi så gjøre for å forhindre ytterligere ekspansjon av engelsk som akademisk språk i Norge, og samtidig rehabilitere norsk som et fullverdig samfunnsbærende språk? Er det egentlig noe å gjøre? Som antydnet i det foregående, er det liten tvil om at vi her står overfor en gordisk knute, der alt virkelig henger sammen med alt. At knuten likevel kan og bør hogges over, er det imidlertid også liten tvil om. Fra flere språkvitenskapelige og politiske hold

både i Norge og ellers i Norden er det den siste tida blitt lansert storstilte og ambisiøse planer som generelle styrkingstiltak av de nordiske språkene.¹³ For det akademiske Norge er likevel første punkt på agendaen å innse at vi faktisk har et problem. Deretter gjenstår å gjøre noe med det. Til det trenger vi støtte fra ulike politiske og departementale instanser. Men den viktigste delen av jobben må vi nok gjøre selv.

Litteratur

- Ansre, Gilbert, "Four rationalisations for maintaining European languages in education in Africa". I *African Languages* 5/2, 1979
- Ellingsve, Eli Johanne, "Domenefraskrivelse og domenetap". I C. Laurén og J. Myking, *Treng små språksamfunn fagspråk? Nordiske fagspråkstudiar. Nordica Bergensia* 20. Nordisk institutt, Universitetet i Bergen, Bergen 1999
- Krauss, Michael, "The world's languages in crisis". I *Language* 68:1, 1992
- Kyvik, Svein, *Publiseringsvirksomheten ved universiteter og vitenskapelige høyskoler*. NIFU-rapport 15/2001. Norsk institutt for studier av forskning og utdanning. Oslo 2001
- Materstvedt, Lars Johan, "Engelsk som arbeidsspråk i medisinstudiet – et feilgrep". I *Tidsskrift for Den norske lægeforening* 19/2002
- Myking, Ingar, "Forleggeriets dilemmaer". I *Forskerforum* 4/2002
- Mål i mun. Förslag til handlingsplan för svenska språket*, SOU 2002:27
- Pennycook, Alastair, *The Cultural Politics of English as an International Language*, Longman, New York 1994
- Phillipson, Robert, *Linguistic Imperialism*, Oxford University Press, Oxford 1992
- Phillipson, Robert, "Global English and local language policies. What Denmark needs". I *Language Problems & Language Planning* 25/1, 2001
- Plan for styrking av norsk. Perioden 2001–2003*, Norsk språkråd, Oslo 2001
- Said, Edward, *Representations of the Intellectual*, Penguin, Harmondsworth 1994
- SPRINT – hot eller möjlighet?* (SPRINT = Språk- och innehållsintegrerad inlärning och undervisning). Skolverket. Liber Distribution, Stockholm 2001
- Wright, Georg Henrik von, *Myten om fremskrittet*, oversatt av Rolf Larsen og Knut Olav Åmås, Cappelen Fakta, Oslo 1994

¹ *Aftenposten* 27.1.02

² Samme sted

³ Se von Wright, s. 8

⁴ Se f.eks. Materstvedt 2002

⁵ Materstvedt 2002, s. 1913

⁶ *Aftenposten* 27.1.02

⁷ Se Myking

⁸ Phillipson 1992:284

⁹ Said, s. 9 og 17

¹⁰ Se f.eks. Krauss, s. 7

¹¹ Phillipson 2001, s. 2

¹² Etter Ansre, s. 12–13

¹³ Se særlig Norsk språkråds *Plan for styrking av norsk. Perioden 2001–2003; Mål i mun* 2002, og Phillipson 2001

